

PRACUJĄCY W DUSZPASTERSTWIE ZAMORDOWANI W 2017 ROKU

Według informacji zebranych przez Agencję *Fides*, w ciągu roku 2017 zostały zabite 23 osoby pracujące w duszpasterstwie: 13 kapłanów, 1 brat zakonny, 1 siostra zakonna i 8 osób świeckich. Ósmy rok z kolei najwyższą liczbę zamordowanych odnotowano w Ameryce, gdzie zginęło 11 osób pracujących w duszpasterstwie (8 kapłanów, 1 brat zakonny i 2 osoby świeckie) i w Afryce – 10 osób pracujących w duszpasterstwie (4 kapłanów, 1 siostra zakonna i 5 osób świeckich).

W latach 2000-2016 zostały zabite 424 osoby pracujące w duszpasterstwie, w tym 5 biskupów.

Lista opracowana przez *Fides*, zapewne niepełna, zawiera nie tylko misjonarzy *ad gentes* w ścisłym rozumieniu tego słowa, ale wszystkich pracowników duszpasterstwa, którzy zostali zamordowani. Nie używamy terminu „męczennicy”, aby nie wchodzić w kompetencje Kościoła, który może wydać taką opinię wobec niektórych osób, a także z powodu niewystarczających informacji dotyczących ich życia, a także okoliczności śmierci.

Wiele osób pracujących w duszpasterstwie straciło życie w wyniku napadów rabunkowych czy włamań. Zostali zaatakowani z okrucieństwem, będącym wyrazem moralnego rozkładu, ubóstwa ekonomicznego i kulturalnego, nietolerancji, przemocy jako reguły zachowania, braku poszanowania życia i podstawowego prawa. Pod każdą szerokością geograficzną kapłani, siostry zakonne i osoby świeckie dzieliły z innymi tę samą codzienność, wnosząc specyficzną wartość osobistego świadectwa ewangelicznego jako znaku nadziei. Dużo dłuższa jest lista osób pracujących w duszpasterstwie lub zwykłych katolików atakowanych, poniewieranych, okradanych, zagrożonych. Przedmiotami ataków, aktów wandalizmu lub grabieży stają się także katolickie budowle służące wszystkim mieszkańcom.

Do list opracowywanych co roku przez Agencję *Fides* trzeba zawsze dodać długą listę tych, o których nigdy się nie dowiemy, których imion nie poznamy, a którzy we wszystkich częściach świata cierpią i płacą życiem za wiarę w Jezusa Chrystusa. Zabójcy kapłanów lub sióstr zakonnych rzadko są identyfikowani czy skazywani.

„W ostatnich latach nasiliła się przemoc wobec duchownych, a nie podjęto konkretnych działań w celu jej powstrzymania” – stwierdził ks. Omar Sotelo, dyrektor Katolickiego Centrum Multimedialnego w Meksyku, który co roku przedstawia raport na temat przemocy i zabójstw kapłanów i osób zakonnych w państwie latynoamerykańskim. „Ludność jest stale

narażona na przemoc, dobrze to wiemy, ale teraz szczególnie kapłaństwo stało się niebezpieczną posługą. W ciągu ostatnich dziewięciu lat Meksyk stał się krajem, w którym zostało zabitych najwięcej księży”.

Na liście osób pracujących w duszpasterstwie zabitych w roku 2017 nie ma biskupa **Jean-Marie Benoît Bala** (diec. Bafia w Kamerunie), którego ciało zostało odnalezione 2 czerwca w wodach rzeki Sanaga. W jego samochodzie znajdowała się „dziwna wiadomość (...) obok jego dowodu osobistego i innych rzeczy osobistych” – wskazywał komunikat Konferencji Episkopatu, w którym podkreślono: „My, biskupi Kamerunu, twierdzimy, że bp Jean-Marie Benoît Bala został brutalnie zamordowany”. Pod koniec dochodzenia prokurator generalny przy Sądzie Apelacyjnym stwierdził, że „utonięcie jest najbardziej prawdopodobną przyczyną śmierci Biskupa”. Nie chodziłoby zatem o morderstwo, ale o samobójstwo. Kilka dni później przewodniczący Konferencji Episkopatu potwierdził stanowisko biskupów (zob. *Fides* 10/07/2017).

Na liście nie znajduje się również **ks. José Luis Arismendi**, 35-letni wenezuelski kapłan, który zmarł w Wielką Sobotę 15 kwietnia z powodu braku lekarstw. Przez dwa dni ksiądz czekał na antybiotyki konieczne do leczenia zapalenia opon mózgowych, ale pomimo gorączkowych poszukiwań prowadzonych przez członków jego rodziny i inne osoby oraz interwencji kard. Baltazara Porras, leki nie dotarły na czas. Chociaż nie został przez nikogo zabity, ten kapłan może reprezentować wielu Wenezuelczyków, którzy zmarli z powodu braku żywności, pomocy, lekarstw w związku z poważnym kryzysem politycznym i społecznym w tym kraju (zob. *Fides* 19/04/2017).

Warto również wspomnieć o dwóch pracownikach Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża. **Lukudu Kennedy Laki Emmanuel** zginął 8 września w Sudanie Południowym w zasadzce na konwój, który przewoził pomoc humanitarną, a hiszpańska fizjoterapeutka **Lorena Enebral Perez** zginęła 11 września w centrum rehabilitacji, w którym pracowała, w Mazar-e-Sharif. To przedstawiciele tych, którzy na wszystkich kontynentach poświęcają się, by ulżyć cierpieniom ludności.

Plaga porwań

Powodem zaniepokojenia jest upowszechnienie się pod różnymi szerokościami geograficznymi plagi porwań kapłanów i sióstr zakonnych.

Siostra **Gloria Cecilia Narvaez Argoty**, kolumbijska misjonarka, została porwana 8 lutego w wiosce Karangasso w Mali. Grupa Al-Kaidy w Mali w lipcu zamieściła w mediach społecznościowych film, na którym widać siostrę oraz pięciu innych zakladników

obcokrajowców, porwanych przez dżihadystów. Pomimo mobilizacji Kościoła i rządów nie uzyskano żadnej pewnej informacji o ich losie.

Także w Nigerii **sześć siostr Eucharystycznego Serca Chrystusa**, trzy profeski oraz trzy aspirantki, zostało porwanych 13 listopada z klasztoru Iguoriakhi przez uzbrojonych mężczyzn, którzy weszli w nocy do domu formacyjnego.

Szczerliwie uwolnieniem zakładników zakończyło się porwanie **ks. Toma Uzhunnalil**, salezjanina, uprowadzonego 4 marca 2016 r. w Aden w Jemenie podczas ataku dokonanego prawdopodobnie przez członków Al-Kaidy na dom dla osób starszych Sióstr Matki Teresy. Zginęły wtedy cztery siostry zakonne i dwanaście innych osób.

Także **ks. Teresito Soganub** – zwany Chito – wikariusz Prałatury Apostolskiej Marawi (Filipiny), porwany 23 maja przez terrorystów grupy Maute, związanej z Państwem Islamskim, został zwolniony po 117 dniach niewoli. Terrorysty okupowali miasto Marawi na wyspie Mindanao, biorąc jako zakładników, poza księdzem, grupę katolików.

Od 12 do 17 października **ks. Maurizio Pallù**, kapłan diecezji rzymskiej, był przetrzymywany przez porwaczy w Nigerii w okolicach Benin City, gdzie pełnił posługę jako katecheta Drogi Neokatechumenalnej.

Ks. William Walter Rozario, kapłan diecezji Rajshahi w Bangladeszu, o którym nie było żadnych wieści od 27 listopada, został odnaleziony przez policję 2 grudnia w Syleth, w północno-wschodniej części kraju. Jego historia pozostaje do wyjaśnienia. Policja twierdzi, że ksiądz oddalił się sam i nie doznał przemocy, podczas gdy lokalny Kościół jest przekonany, że to było porwanie.

O losie **ks. Paolo Dall'Oglio SJ**, uprowadzonego 29 lipca 2013 r. w Raqqa w Syrii, krążyło wiele pogłosek, ale nie znalazły one żadnego potwierdzenia.

W ostatnich latach w Nigerii, szczególnie w południowych stanach, wzrosła liczba porwań kapłanów i osób zakonnych. Celem jest wymuszenie okupu. Większość porwanych uwolniono po kilku dniach niewoli. Nigeryjska Konferencja Episkopatu zakazała płacenia jakiegokolwiek okupu za porwanych kapłanów i osoby zakonne. Według informacji zebranych przez *Fides*, tylko w roku 2017 zostało porwanych co najmniej pięciu księży w południowej Nigerii. Ks. Samuel Okwuidegbe SJ został uprowadzony przez nieznaną grupę ludzi 18 kwietnia w drodze z Benin City do Onitsha, a następnie uwolniony 22 kwietnia (zob. *Fides* 25/04/2017). 18 czerwca operacja policji spowodowała uwolnienie ks. Charlesa Nwachukwu z diecezji Okigwe w stanie Imo, który został porwany 16 czerwca przez pięciu uzbrojonych przestępców (zob. *Fides* 28/06/2017). Najbardziej dramatyczne wydarzenie miało miejsce 1 września, kiedy to w stanie Imo został porwany i zamordowany ks. Cyriacus

Onunkwo. Jego ciało znaleziono następnego dnia (zob. *Fides* 12/09/2017). Ks. Lawrence Adorolo, proboszcz parafii św. Benedykta w Okpella w stanie Edo, został uprowadzony 27 września, a wrócił do swojej parafii w Auchi 30 września.

Trzeba jeszcze przypomnieć, że od dwóch lat nie ma żadnych wieści o ks. Gabrielu Oyaka, nigeryjskim zakonniku ze Zgromadzenia Ducha Świętego, uprowadzonym 7 września 2015 r. w stanie Kogi (zob. *Fides* 10/09/2015).

W Demokratycznej Republice Konga ks. Pierre Akilimali i ks. Charles Kipasa zostali uprowadzeni przez nieznaną grupę ludzi w parafii Matki Bożej Anielskiej w Bunyuka (diecezja Beni-Butembo, prowincja Nord Kivu), w nocy z niedzieli 16 na poniedziałek 17 lipca. Krajowa Konferencja Episkopatu Konga (CENCO) ujawniła, że na tym obszarze panuje poczucie braku bezpieczeństwa i przypomniła władzom o ich obowiązku „zapewnienia bezpieczeństwa osobom i ich mieniu” oraz fakt, że od października 2012 r. nic nie wiadomo o losie trzech księży asumpcjonistów (Jean-Pierre Ndulani, Anselme Wasikundi i Edmond Bamutute), porwanych z parafii Matki Bożej Ubogich z Mbau (zob. *Fides* 22/10/2012). Pomimo inicjatyw, apeli i publicznych manifestacji nie ma wieści o księżach Pierre Akilimali i Charles Kipasa. W tej samej prowincji Nord Kivu dwóch członków Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (CICR) Muhindo i Joseph zostało uprowadzonych na drodze z Kirumba do Kaseghe rankiem 7 czerwca, a uwolnionych 15 czerwca (zob. *Fides* 08/06/2017). CICR poinformował, że byli zaangażowani w działalność humanitarną, nadzorując dystrybucję żywności i innych podstawowych dóbr.

Również **w Meksyku** często dochodzi do porwań, z których wiele pomija się milczeniem, a zatem informacje o nich nie pojawiają się w mediach z obawy przed zagrożeniem życia uprowadzonych i aby przyspieszyć ich uwolnienie. 28 marca został uprowadzony ks. Oscar Lopez Navarro, który pełnił posługę w parafii św. Józefa Obrero w Altamira. Biskup Tampico ujawnił fakt, że w Tamaulipas „niestety wzrasta przestępczość. Aż dotąd Kościół był otaczany szacunkiem, ale jak widzimy, nawet kapłani nie są już szanowani, ci, którzy oddają swoje życie dla dobra, dla ludzi”. Kapłan, o którym mowa, został uwolniony 30 marca (zob. *Fides* 30 i 31/03/2017).

Pamięć – siła na przyszłość

W niektórych przypadkach pamięć o ofierze osób pracujących w duszpasterstwie odradza się z czasem, stając się wsparciem i zachętą dla wspólnot, aby nadal podążały ich śladami.

Rodziny rolników w Anapu, na południu Para (Brazylia) spotkały się 12 lutego, aby upamiętnić śmierć **s. Dorothy Stang**, zabitej za zaangażowanie w walkę na rzecz ubogich w tym regionie (zob. *Fides* 15/02/2005). Wspólnoty, w których pracowała s. Dorothy Stang, domagały się sprawiedliwej reformy rolnej i powstrzymania wycinki drzew na tym obszarze (zob. *Fides* 16/02/2015). S. Dorothy Stang, lat 73, urodzona w Stanach Zjednoczonych, została zabita rankiem 12 lutego 2005 r.

„Operacja martwe miasto” miała miejsce w Butembo z okazji pierwszej rocznicy zamordowania **ks. Vincenta Machozi**, kapłana asumpcjonisty, który wyjawiał informacje o nielegalnej eksploatacji koltanu w regionie (zob. *Fides* 22/03/2016). Cała ludność Butembo przerwała prace i zajęcia, aby uczestniczyć w upamiętnieniu odważnego kapłana. Zorganizowało je zrzeszenie „Przyjaciele księdza Vincenta”, które zaprezentowało film o działalności zamordowanego księdza. Żałobna Eucharystia została odprawiona w parafii Lyambo w Kalemire (zob. *Fides* 21/03/2017).

Podczas XIV Spotkania Młodzieży Misyjnej, które miało miejsce w El Escorial (Madryt) od 21 do 23 kwietnia, upamiętniono **s. Isa Solà**, hiszpańską misjonarkę ze Zgromadzenia Jezusa i Maryi, zaatakowaną i zabitą na ulicy w stolicy Haiti 2 września 2016 r. na skutek napadu rabunkowego (zob. *Fides* 3/09/2016). S. Isa Solà od lat była zaangażowana w niesienie ulgi w cierpieniach ludności, zwiększonych jeszcze przez trzęsienie ziemi. S. Maria Angeles Alino, przełożona prowincjalna Zgromadzenia Jezusa i Maryi w Hiszpanii, powiedziała: „w tych miesiącach pamięć o siostrze Isa Solà jest stale obecna w naszej wspólnoty”, podkreślając, że ma ona bardzo silny wpływ na najmłodsze z jej współsióstr (zob. *Fides* 21/04/2017).

21 lipca 1987 r. w barbarzyński sposób zostali zamordowani **bp Alejandro Labaca Ugarte OFMCap**, hiszpański biskup wikariatu apostolskiego Aguarico (Ekwador) i **s. Ines Agango**, kolumbijska tercjarka kapucyńska, która starała się uratować autochtoniczną ludność Tagaeri przed zagrożeniem przejęcia ich ziem przez firmy naftowych. Z okazji 30. rocznicy ich śmierci REPAM (Kościelna Sieć Panamazońska) wyprodukowała film dokumentalny zatytułowany „Życie za Amazonię” (zob. *Fides* 24/07/2017).

5 października 2016 r. **ks. Juan Heraldo Viroche** został znaleziony martwy w swoim domu położonym w Tucuman, około 70 km od stolicy Argentyny. Był szczególnie znany ze swojej walki z handlem narkotykami. „Ks. Juan [Viroche] odważnie stawiał czoła zorganizowanym grupom przestępczym, które zarządzają handlem narkotykami i które groziły jemu i innym członkom jego wspólnoty. Okoliczności jego tragicznej śmierci muszą jeszcze zostać wyjaśnione przez władze” – można przeczytać w tekście Komisji Episkopatu

miesiąc po jego śmierci (zob. *Fides* 04/11/2016). Władze wciąż nie wyjaśniły sprawy, skłaniając się ku hipotezie samobójstwa. Żałobna Eucharystia, w rocznicę śmierci ks. Juana Viroche, została odprawiona przez bpa Fernando Maletti, biskupa Merlo-Moreno i rzecznika Komisji Krajowej ds. Narkomanii Konferencji Episkopatu Argentyny. Była koncelebrowana przez wielu kapłanów pracujących w tamtym rejonie. Uczestniczyło w niej bardzo wielu młodych ludzi (zob. *Fides* 06/10/2017).

Historia **bp. Fransa Schravena**, lazarysty i **ośmiu europejskich misjonarzy** zabitych przez japońskich żołnierzy 80 lat temu za próbę ochrony ponad 200 młodych chińskich kobiet, które żołnierze chcieli uczynić niewolnicami seksualnymi, została przywołana przez naukowców i wykładowców w ramach „Konferencji w 80. rocznicę masakry Kościoła Zhengding na początku wojny antyjapońskiej”. Została zorganizowana 25 października w Pekinie przez Instytut Studiów Chrześcijańskich Chińskiej Akademii Nauk Społecznych i Stowarzyszenie Kulturalne Wiary. Naukowcy, duchowni, historycy i politycy obecni na sympozjum – jak źródła miejscowe przekazały *Fides* – zgodnie uznali wkład Kościoła katolickiego w Chinach dla narodu i Chińczyków podczas wojny przeciwko japońskim najeźdźcom. Różne wystąpienia, wychodząc od tego krwawego epizodu, również wychwalały wkład katolickich misjonarzy w rozwój społeczeństwa chińskiego, zwłaszcza w dziedzinie edukacji, kultury i zdrowia, a także poprzez działania charytatywne na rzecz najbardziej potrzebujących (zob. *Fides* 09/11/2017).

Uznanie Kościoła

W Wielki Czwartek, 13 kwietnia 2017 r., arcybiskup Rouen Dominique Lebrun ogłosił otwarcie fazy diecezjalnej procesu beatyfikacyjnego **ks. Jacques'a Hamela**, zamordowanego rankiem 26 lipca 2016 r. podczas odprawiania Eucharystii w kościele św. Szczepana w Rouvray, w Normandii, przez dwóch bojowników Państwa Islamskiego. Z okazji pierwszej rocznicy tragicznego wydarzenia, w tym samym kościele i o tym samym czasie, arcybiskup Rouan odprawił Eucharystię transmitowaną na żywo przez różne stacje. Także inne inicjatywy upamiętniające ks. Jacques'a Hamela i dla pokoju zostały zorganizowane w różnych wspólnotach z okazji rocznicy śmierci kapłana (zob. *Fides* 07/25/2017).

25 marca zakończyła się faza diecezjalna procesu beatyfikacyjnego sługi Bożego **ks. Ezechiele Ramin**, włoskiego misjonarza kombonianina (MCCJ), zabitego w Brazylii 24 lipca 1985 r. Rok wcześniej, 20 stycznia 1984 r., przybył on do Brazylii i udał się do Cacoal, w stanie Rondonia, gdzie zaangażował się w lokalny problem podziału ziemi. 24 lipca 1985 r. został zabity w zasadzce podczas powrotu ze spotkania z chłopami, którzy okupowali grunty i

których prosił o wycofanie się stamtąd. Kilka dni później papież Jan Paweł II mówił o nim jako o „męczenniku miłości”. W Brazylii pamięć o ks. Ezechiele Ramin jest wciąż bardzo żywa, zwłaszcza wśród ludności autochtonicznej, rolników i najprostszych ludzi (zob. *Fides* 27/03/2017).

Papież Franciszek zezwolił w 2017 r. na opublikowanie różnych dekretów dotyczących męczeństwa poniższych osób.

Biskup Jesús Emilio Jaramillo Monsalve z Instytutu Misji Zagranicznych z Yarumal, pierwszy biskup Arauca, zginął *in odium fidei* w 1989 r. w okolicach Fortul (Kolumbia). Biskup Jaramillo został uprowadzony przez uzbrojonych przestępców 2 października 1989 r. wraz z trzema księżmi i klerykiem podczas wizyty duszpasterskiej w mieście Fortul, 800 km na wschód od Bogoty. Został znaleziony martwy następnego dnia, czterokrotnie postrzelony w głowę (zob. *Fides* 07/07/2017).

Siostra Leonella Sgorbati, włoska misjonarka (Zgromadzenie Matki Bożej Pocieszenia), zginęła 17 września 2006 r. w Mogadiszu w Somalii. Została pobita na śmierć w drodze do szpitala, w którym służyła. Wraz z nią zamordowano również Mohameda Mahamuda, strażnika, który próbował ją ratować. S. Sgorbati była misjonarką w Kenii od 1970 r. 18 kwietnia 2002 r. otworzyła pierwszą szkołę pielęgniarską w Mogadiszu (zob. *Fides* 10/11/2017).

Ksiądz Tullio Maruzzo, włoski misjonarz z Zakonu Braci Mniejszych. Po przyjeździe do Gwatemali w 1960 r. rozpoczął dzieło ewangelizacji rodzimej ludności, poświęcając się ich edukacji, aby umieli bronić się przed ziemskimi właścicielami, którzy zagarniali ich ziemię. Wieczorem 1 lipca 1981 r. został zamordowany wraz z katechistą, franciszkańskim tercjarzem **Luisem Obdulio Arroyo Navarro**.

4 listopada w Indore, w Indiach, została beatyfikowana **s. Regina Maria Vattalil** ze Zgromadzenia Franciszkanek Klarysek, zabita *in odium fidei* 25 lutego 1995 r. S. Regina Maria Vattalil, lat 41, pochodziła ze stanu Kerała i pracowała od dwóch i pół roku w Udaynagar, w diecezji Indore, w indyjskim stanie Madhya Pradesh. Została zabita podczas podróży autobusem z Udaynagar do Indore. Dwóch mężczyzn zmusiło ją do wyjścia z pojazdu i zasztytowało w obecności innych pasażerów ponad pięćdziesięcioma ciosami. Siostra zajmowała się opieką społeczną, nauczała praw obywatelskich ludność plemienną Udaynagar, na obszarze zdominowanym przez wielkich właścicieli ziemskich i lichwiarzy

(zob. *Fides* 24/03/2017). Jej morderca okazał w więzieniu skruchę, przyjmując wiarę chrześcijańską. Był obecny podczas liturgii beatyfikacyjnej.

23 września **ks. Stanley Francis Rother** został pierwszym, oficjalnie uznanym, męczennikiem ze Stanów Zjednoczonych Ameryki. Urodzony w Okarche w stanie Oklahoma, po latach duszpasterskiej posługi jako wikariusz poprosił o skierowanie na misję, jaką diecezja Oklahoma City i Tulsa miała w Santiago Atitlan w Gwatemali. Nauczył się hiszpańskiego i języka miejscowej ludności tz'utujil, aby móc udzielać sakramentów. Odwiedzał rodziny, katechizował najmłodszych, udzielał sakramentów – tysiące chrztów, setek ślubów i Pierwszej Komunii Świętej. Charakteryzowała go wielka miłość do potrzebujących. Na początku wojny domowej w Gwatemali ks. Stanley Rother znalazł się na liście osób do usunięcia. Wrócił do Stanów Zjednoczonych, ale tylko na krótki czas, ponieważ nie godził się pozostawić na długo swoich podopiecznych bez pasterza. 28 lipca 1981 r., kilka miesięcy po powrocie do Gwatemali, został zamordowany przez trzech mężczyzn, którzy weszli nocą do jego domu.

Wśród błogosławionych – kanonizowanych 15 października przez papieża Franciszka – znajdują się dwaj portugalscy kapłani i grupa świeckich, którzy zginęli śmiercią męczeńską ze swymi pasterzami w 1645 r., w brazylijskim stanie Rio Grande do Norte, pół wieku po rozpoczęciu ewangelizacji tych ziem i którzy są uważani za pierwszych męczenników Brazylii. Dwie wspólnoty – z Cunhau, prowadzona przez **ks. André de Soveral** i z Natal, której proboszczem był **ks. Ambrosio Francisco Ferro** – zostały wymordowane wraz z ich pasterzami w odstępie kilku miesięcy. Św. Jan Paweł II w czasie beatyfikacji tych męczenników 5 marca 2000 r. powiedział w homilii: „W tym ogromnym kraju proces zaszczepiania Ewangelii napotkał wiele trudności. Obecność Kościoła utrwałała się stopniowo dzięki działalności misyjnej różnych zakonów i zgromadzeń oraz kapłanów diecezjalnych. Męczennicy, którzy są dzisiaj beatyfikowani (...) należą do tego pokolenia męczenników, które zrosiło krwią ojczystą ziemię, użyźniając ją, aby mogła wydawać nowych chrześcijan. Są pierwocinami misyjnego dzieła, pierwszymi męczennikami Brazylii” (zob. *Fides* 14/10/2017).

Podczas tej samej uroczystości byli również kanonizowani błogosławieni **Cristobal, Antonio i Juan**, młodociani męczennicy, zabici *in odium fidei* w Meksyku w 1529 r. (zob. *Fides* 30/06/2016 i 24/03/2017).

PRZEGLĄD KONTYNENTÓW

AMERYKA

W Ameryce zamordowano 8 kapłanów, 1 brata zakonnego i 2 osoby świeckie.

W **Meksyku** zostali zabici ks. Joaquin Hernandez Sifuentes, zaginiony 3 stycznia i odnaleziony kilka dni później; ks. Felipe Carrillo Altamirano, zamordowany 26 marca, prawdopodobnie ofiara napadu rabunkowego; ks. Luis Lopez Villa, zabity 5 lipca przez przestępców, którzy wtargnęli na teren jego parafii. 3 sierpnia zmarł w szpitalu ks. José Miguel Machorro, raniony sztyletem 15 maja podczas Eucharystii, którą odprawiał.

W **Boliwii** Helena Agnieszka Kmieć, polska wolontariuszka z Wolontariatu Misyjnego Salvator, została zamordowana 24 stycznia w wyniku napadu rabunkowego.

W **Wenezueli** br. Diego Bedoya, franciszkanin, został znaleziony martwy o świcie 10 kwietnia.

W **Kolumbii** ks. Diomer Eliver Chavarría Pérez został zabity wieczorem 27 lipca w swojej parafii, a 3 października został zamordowany ks. Abelardo Antonio Muñoz Sánchez.

W **Brazylii** ks. Pedro Gomes Bezerra został znaleziony martwy na plebanii 24 sierpnia.

W **Argentynie** Ricardo Luna, świecki stróż parafii, został zabity 23 sierpnia.

Na **Haiti** 21 grudnia został zabity ks. Joseph Simoly.

AFRYKA

W Afryce zostało zabitych 3 księży, 1 siostra zakonna i 5 osób świeckich.

W **Sudanie Południowym** katechista plemienia Kajo-Keji, zwany Lino, został zabity 22 stycznia w kaplicy wraz z pięcioma innymi osobami.

Na **Madagaskarze** ks. Lucien Njiva OFMCap został zabity przez złodziei o 1.00 czasu lokalnego, w niedzielę 23 kwietnia, w klasztorze Ambendrana Antsohihy.

W **Burundi** ks. Adolphe Ntahondereye 11 maja, dwa tygodnie po uwolnieniu z niewoli, zmarł w wyniku stresu pourazowego.

W **Nigerii** ks. Cyriacus Onunkwo został uprowadzony i zabity 1 września, a George Omondi został zabity 18 marca powstrzymując złodziei, którzy próbowali okraść kościół, w którym był stróżem. W czasie zamachu Boko Haram w Pulka zostało zabitych trzech katechistów: Joseph, John i Patrick.

W **Kenii** ks. Evans Juma Oduor został znaleziony nieprzytomny wieczorem w niedzielę 22 października i zmarł po przewiezieniu do szpitala, a s. Ruvadiki Plaxedes Kamundiya została zgwałcona i zabita 22 października.

AZJA

W Azji został zabity 1 ksiądz i 1 osoba świecka.

Na Filipinach 4 grudnia ks. Marcelito Paez został zabity przez czterech mężczyzn, którzy zastawili na niego zasadzkę na drodze. 20 sierpnia został zabity świecki katechista Domingo Edo, kiedy szedł, aby poprowadzić liturgię Słowa.

NOTY BIOGRAFICZNE I OKOLICZNOŚCI ŚMIERCI

*(Agencja Fides będzie wdzięczna tym wszystkim, którzy zechcą zgłosić uaktualnienia
czy sprostowania dotyczące tej listy czy list z lat poprzednich)*

Ciało **ks. Joaquina Hernandezza Sifuentes**, z diecezji Saltillo, w stanie Coahuila (Meksyk), który zaginął 3 stycznia, zostało odnalezione kilka dni później przez władze meksykańskie, wraz ze zwłokami dwóch innych osób. Biskup diecezji Saltillo José Raúl Vera López OP podziękował władzom i poprosił mieszkańców, aby uświadomili sobie, że nawet członkowie duchowieństwa mogą być ofiarami wszelkiego rodzaju przestępstw, tak jak i całe społeczeństwo. „Żyjemy w zepsutym środowisku, w rozbitym społeczeństwie i księża nie żyją w kokonie”.

(Zob. Fides 09 i 13/01/2017)

Helena Agnieszka Kmieć, polska wolontariuszka w wieku 26 lat, członkini wolontariatu misyjnego salwatorianów, została zabita 24 stycznia 2017 r. w dzielnicy Pacata w stolicy Boliwii, Cochabambie. Przyjechała kilka dni wcześniej z inną polską wolontariuszką do szkoły Edmunda Bojanowskiego prowadzonej przez Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Bogarodzicy Dziewicy Niepokalanie Poczętej, gdzie miały przebywać przez sześć miesięcy. Helena Kmieć została zasztyletowana przez dwóch przestępców, później zatrzymanych, w czasie próby kradzieży w domu, w którym mieszkała. Należała do wolontariatu misyjnego od 2012 r. Według świadectw osób, które ją znały, od początku mocno zaangażowała się w działania na poziomie krajowym i regionalnym, zawsze gotowa wziąć odpowiedzialność za misyjne inicjatywy, równie chętnie służąc swoim talentem muzycznym. Posługiwała wcześniej w Rumunii, na Węgrzech i w Zambii.

Katechista z parafii Najświętszego Serca z Kajo-Keji, w Sudanie Południowym, zwany **Lino**, został zabity w niedzielę 22 stycznia w kaplicy w miejscowości Lomin, wraz z pięcioma innymi osobami. Sytuacja na tym obszarze jest dramatyczna z powodu ataków armii południowosudańskiej na tych, których uważa za wrogo nastawionych wobec rządu centralnego w Dżubie.

(Zob. Fides 25/01/2017)

George Omondi, 47-letni świecki, został zabity w nocy z 18 na 19 marca, próbując powstrzymać złodziei, którzy chcieli okraść parafię Nyalenda, w slumsach Kisumu, w Nigerii

oraz plebanię ks. George'a Kraakmana, misjonarza Mill Hill. Był stróżem kościoła od 2008 r. Został wielokrotnie ranny w głowę i szyję, gdy bronił dostępu do domu misjonarza. Zmarł wkrótce po przywiezieniu do szpitala. Zostawił żonę i pięcioro dzieci. Policja zintensyfikowała kontrole w tym obszarze w związku ze wzrostem brutalnej przestępczości, szczególnie w nocy.

Ks. Felipe Carrillo Altamirano został zabity w niedzielę 26 marca w miejscowości El Nayar, w prałaturze terytorialnej Jesús María w Nayar, w stanie Nayarit (Meksyk). Prawdopodobnie padł ofiarą napadu rabunkowego. Prałatura terytorialna El Nayar znajduje się w meksykańskim stanie Nayarit i obejmuje jedną z 20 gmin tego stanu.

(Zob. *Fides* 28/03/2017)

Franciszkański zakonnik **Diego Bedoya**, ze Zgromadzenia Franciszkanów Białego Krzyża, odpowiedzialny za Casa Hogar w mieście La Victoria, w stanie Aragua w Wenezueli, został znaleziony martwy o świcie 10 kwietnia, w swoim biurze. Miał ranę kłutą na szyi, a jego ciało nosiło ślady walki. Brat Bedoya, 35 lat, narodowości kolumbijskiej, przebywał w Wenezueli od ponad 15 lat i pełnił posługę duszpasterską w domu opieki i pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych dzieci. Oprócz komputerów i wartościowych przedmiotów złodzieje przywłaszczyli sobie zapasy żywności przeznaczone dla gości ośrodka.

(Zob. *Fides* 11/04/2017)

Malgaski kapucyn, **ks. Lucien Njiva**, 46 lat, został zabity w nocy z soboty 22 na niedzielę 23 kwietnia w klasztorze w Ambendrana Antsohihy, na Madagaskarze. Około 1.00 czasu lokalnego przestępcy zaatakowali klasztor, raniąc młodego 26-letniego diakona Jeremy'ego. Słyszac jego krzyk, ks. Njiva pobiegł mu na pomoc, ale złodzieje otworzyli ogień z kałasznikowa. Przestępcy chcieli ukraść klasztorny dzwon, aby metale, z których był wykonany, odsprzedać na czarnym rynku. Kapucynom udało się udaremnić pierwszą próbę kradzieży i zmusić przestępców do ucieczki. Atak na klasztor Ambendrana Antsohihy był kolejnym z serii podobnych wydarzeń, skierowanych przeciw katolickim klasztorom i kościołom.

(Zob. *Fides* 26/04/2017)

Ks. Adolphe Ntahondereye, wikariusz parafii św. Franciszka Ksawerego w Gatumba, na zachodzie Burundi, na granicy z Demokratyczną Republiką Konga, zmarł dwa tygodnie po

uwolnieniu, 11 maja, w wyniku stresu pourazowego. 9 kwietnia ks. Ntahondereye został uprowadzony wraz z dwiema innymi osobami. Wpadli w zasadzkę zastawioną na drodze przez grupę uzbrojonych ludzi. Zostali uwolnieni po 17 dniach niewoli.

(Zob. *Fides* 12/5/2017)

Ks. Luis Lopez Villa, ksiądz diecezjalny, 71 lat, został zabity przez grupę przestępców, którzy wtargnęli do parafii św. Izydora Oracza, na obszarze meksykańskiej gminy Los Reyes. Ks. Lopez Villa został brutalnie zamordowany w swoim pokoju w nocy 5 lipca. Według raportu policji ksiądz miał skrępowane taśmą nogi i ręce oraz rany na szyi i na klatce piersiowej.

(Zob. *Fides* 07/07/2017)

Ks. Diomer Eliver Chavarría Pérez został zabity w dzień swoich 31 urodzin, wieczorem 27 lipca, w parafii Raudal, w wiosce Puerto Valdivia w departamencie Antioquia (Kolumbia). Biskup Jorge Alberto Ossa Soto z diecezji Santa Rosa de Osos, do której był inkardynowany ks. Chavarría Pérez, przekazując wiadomość o tragicznym wydarzeniu, wzywał zabójców do nawrócenia. Biskup dziękował Bogu za dar życia kapłańskiego „tego syna i brata, w służbie ewangelizacji”, „poświęconego w spełnianiu swojej misji”.

(Zob. *Fides* 29/07/2017)

3 sierpnia zmarł w szpitalu **ks. José Miguel Machorro**, 55 lat, Meksykanin. 15 maja kapłan został zaatakowany podczas Eucharystii, którą odprawiał w katedrze w Meksyku. Został zaatakowany przy ołtarzu przez trzydziestoletniego mężczyznę, który ranił go co najmniej trzykrotnie. Wierni natychmiast wezwali pomoc, podczas gdy inni zablokowali napastnika, powstrzymując go aż do przybycia sił bezpieczeństwa. Wydaje się, że ten ostatni cierpi na zaburzenie psychiczne, które nie pozwala mu odróżnić fantazji od rzeczywistości. Od chwili napadu stan kapłana stopniowo się pogarszał aż do śmierci mózgowej.

(Zob. *Fides* 16 i 19/05/2017 oraz 03/08/2017)

Katechista **Domingo Edo** został zabity 20 sierpnia, kiedy szedł, aby poprowadzić liturgię Słowa w wiosce Bong Mal. Był pracownikiem centrum działań społecznych diecezji Marbel, na wyspie Mindanao, na Filipinach. Towarzyszył mu młody ministrant, który został zraniony. Wydarzenie miało miejsce na obszarze kopalni Tampakan. Domingo Edo angażował się w obronę praw rodzimej ludności do ziemi, zagrożonej rozbudową kopalni. W ostatnich latach,

na tym samym obszarze, zostali zabici także inni działacze na rzecz praw człowieka, a sprawcy morderstw nadal pozostają bezkarni.

Ks. Pedro Gomes Bezerra, 49 lat, został znaleziony martwy na plebanii w Borborema, w brazylijskim stanie Paraibo, rankiem 24 sierpnia. Zbrodnia miała zatem miejsce poprzedniego dnia wieczorem lub nocą. Nie odkryto śladów włamania i nic nie zostało skradzione. Jego samochód został znaleziony porzucony na wsi, około 15 km od miejsca zbrodni. Kapłan był odpowiedzialny za obszar duszpasterski Nossa Senhora do Carmo, w Borborema, gdzie pełnił posługę duszpasterską od dwóch lat. W latach 1999-2007 posługiwał w Belém, gdzie założył Dom Dobrego Pasterza dla starszych osób, dając mocne świadectwo wiary i społecznego zaangażowania.

(Zob. *Fides* 28/08/2017)

Ricardo Luna, świecki, 29 lat, stróż parafii Niepokalanego Poczęcia i kolegium w dzielnicy Villa Soldati Buenos Aires (Argentyna), został zabity 23 sierpnia strzałem w głowę. Najprawdopodobniej zbrodni dokonała grupa nastolatków, którzy w poprzednich dniach grozili mu śmiercią, ponieważ wielokrotnie udaremnił ich próby kradzieży. Ricardo Luna, który od czterech lat zapewniał ochronę tego miejsca, był kochany i szanowany. Był żonaty i miał trójkę dzieci. Po zabójstwie tamtejsi mieszkańcy zorganizowali publiczną manifestację, domagając się sprawiedliwości i bezpieczeństwa.

Nigeryjski kapłan, **ks. Cyriacus Onunkwo**, został zabity w stanie Imo, na południu Nigerii. Późnym popołudniem 1 września samochód ks. Onunkwo został zatrzymany w okolicach Banana Junction, w Amaifeke, przez uzbrojonych mężczyzn. Ksiądz został porwany, kiedy jechał do swej rodzinnej wioski Osina, aby uczestniczyć w pogrzebie swojego ojca. Ciało księdza zostało odnalezione nazajutrz w okolicach wioski Omuma bez widocznych ran. W następnych dniach policja zatrzymała sześciu członków bandy specjalizującej się w drogowych kradzieżach. Przystępcy przyznali się do odpowiedzialności za porwanie ks. Onunkwo, liczyli na okup ze strony jego rodziny i Kościoła. Ksiądz zginął przez uduszenie, ponieważ przestępcy zatkali mu celofanem drogi oddechowe.

(Zob. *Fides* 04/09/2017; 12/09/2017)

3 października **ks. Abelardo Antonio Muñoz Sánchez**, 41 lat, padł ofiarą napadu rabunkowego w dzielnicy San Antonio Rionegro, na głównej ulicy prowadzącej do Ceja

(Kolumbia). Dwaj przestępcy podeszli do kapłana, który wysiadał z taksówki, aby pójść odwiedzić członków swojej rodziny. Kazali mu oddać teczkę, w której spodziewali się znaleźć pieniądze. Wobec odmowy księdza kilkakrotnie do niego strzelili, powodując jego śmierć. Policji udało się schwytać przestępców. Ks. Sánchez, z diecezji Girardota, był kapłanem od dziesięciu lat i od czterech miesięcy pracował w parafii Cisneros, w departamencie Antioquia.

(Zob. *Fides* 04/10/2017)

Siostra Ruvadiki Plaxedes Kamundiya, 49 lat, została zamordowana w brutalny sposób w niedzielę 22 października, w Mutoko, w prowincji Mashonaland Oriental, w Zimbabwe. Policja aresztowała 20-latkę, który się przyznał. Według władz jest to osoba z zaburzeniami psychicznymi. Siostra Ruvadiki Plaxedes Kamundiya, która była nauczycielką w Hartmann House, integralnej części St. George College w Harare, udała się 22 października do Mutoko na wycieczkę szkolną. Przed powrotem do stolicy chciała pomodlić się w Sanktuarium Johna Bradburna, gdzie została napadnięta, zgwałcona i zabita. Jej ciało zostało znalezione nazajutrz w wodach przy zaporze Mutemwa.

(Zob. *Fides* 25/10/2017)

Ks. Evans Juma Oduor, kapłan z Kenii, został znaleziony nieprzytomny wieczorem w niedzielę 22 października niedaleko od plantacji trzciny cukrowej w okolicy Chiga Market Center w Muhoroni. Jego spalony samochód znaleziono 5 km dalej. Zabrano go do szpitala ks. Oduor, ranny w głowę, zmarł kilka godzin później, 23 października, bez odzyskania przytomności. Był proboszczem parafii Sigomore (archidiecezja Kisumu) w zachodniej Kenii. Lokalna prasa przypominała, że dwa tygodnie wcześniej ks. Oduor publicznie zwrócił się do rządu o zaprzestanie zabijania członków grupy etnicznej Luo.

(Zob. *Fides* 24/10/2017)

Ks. Marcelito Paez, zwany Tito, starszy kapłan z diecezji San Jose, został zabity w mieście Jaen, na Filipinach, w centralnej części wyspy Luzon. 4 grudnia około godziny 20.00 czterej mężczyźni na motocyklach zastawili zasadzkę na 72-letniego księdza, który prowadził samochód. Zabrano go do szpitala, zmarł około dwóch godzin później na skutek ran postrzałowych. Ks. Marcelito Paez służył diecezji przez ponad 30 lat i przeszedł na emeryturę w 2015 r., kontynuując swoją działalność duszpasterską i apostolską. Był znany z aktywnego zaangażowania w obronę sprawiedliwości społecznej, szczególnie praw najuboższych. Był

także koordynatorem dla „Misjonarzy Wiejskich Filipin” (RMP) na wyspie Luzon, międzyzakonnej i międzydiecezjalnej organizacji, złożonej z zakonników, kapłanów i świeckich, mężczyzn i kobiet, dla zapewnienia aktywnej obecności chrześcijan w środowiskach wiejskich. W dniu zabójstwa ks. Paez przyczynił się do uwolnienia więźnia politycznego Rommela Tucay.

(Zob. *Fides* 06/12/2017)

Katechiści **Joseph Naga** i **John Manye** oraz uczeń-katechista **Patrick** byli wśród ofiar samobójczego zamachu z 11 grudnia w obozie Minawao w Pulka, w północno-wschodniej Nigerii, w którym przyjmowani są nigeryjscy uchodźcy repatriowani z Kamerunu. Członkom Boko Haram udało się wejść do obozu i dokonać samobójczego zamachu, zabijając około 10 osób, w tym katechistów.

(Zob. *Fides* 13/12/2017)

Ks. Joseph Simoly, Haitańczyk, 54 lata, 21 grudnia został zaatakowany w pobliżu swojego mieszkania na drodze do Frères na obszarze gminy Pétion-Ville, przez trzech uzbrojonych mężczyzn na motocyklu. Kapłan właśnie zrobił przelew w banku, kiedy został zaatakowany i postrzelony przez przestępców, którzy ukradli mu portfel. Przewieziony do szpitala Haitian Community (HCH), zmarł wkrótce na skutek odniesionych ran.

(Zob. *Fides* 23/12/2017)

ZESTAWIENIE ZBIOROWE ZA ROK 2017

Nr	Imię i nazwisko	Narodowość	Zgromadzenie albo diecezja	Data i miejsce śmierci
1.	Ks. Joaquin Hernandez Sifuentes	Meksykanin	kapłan diecezjalny	12 I – Coahuila (Meksyk)
2.	Lino	Południowosudańczyk	świecki katechista	22 I – Lomin (Sudan Południowy)
3.	Helena Agnieszka Kmieć	Polka	wolontariuszka misyjna	24 I – Cochabamba (Boliwia)
4.	George Omondi	Nigeryjczyk	osoba świecka	18-19 III – Kisumu (Nigeria)
5.	Ks. Felipe Carrillo Altamirano	Meksykanin	kapłan diecezjalny	26 III – El Nayar (Meksyk)
6.	Ks. Diego Bedoya	Kolumbijczyk	zakonnik	10 IV – La Victoria (Wenezuela)
7.	Ks. Lucien Njiva	Malgasz	kapucyn	23 IV – Ambendrana Antsohihy (Madagaskar)
8.	Ks. Adolphe Ntahondereye	Burundyjczyk	kapłan diecezjalny	11 V – Gatumba (Burundi)
9.	Ks. Luis Lopez Villa	Meksykanin	kapłan diecezjalny	5 VII – Los Reyes (Meksyk)
10.	Ks. Diomer Eliver Chavarría Pérez	Kolumbijczyk	kapłan diecezjalny	27 VII – Antioquia (Kolumbia)
11.	Ks. José Miguel Machorro	Meksykanin	kapłan diecezjalny	3 VIII – Mexico (Meksyk)
12.	Domingo Edo	Filipińczyk	świecki katechista	20 VIII – Marbel (Filipiny)
13.	Ks. Pedro Gomes Bezerra	Brazylijczyk	kapłan diecezjalny	24 VIII – Paraibo (Brazylia)
14.	Ricardo Luna	Argentyńczyk	osoba świecka	23 VIII – Buenos Aires (Argentyna)
15.	Ks. Cyriacus Onunkwo	Nigeryjczyk	kapłan diecezjalny	2 IX – Omuma (Nigeria)
16.	Ks. Abelardo Antonio Muñoz Sánchez	Kolumbijczyk	kapłan diecezjalny	3 X – Rionegro (Kolumbia)
17.	Ks. Evans Juma Oduor	Kenijczyk	kapłan diecezjalny	23 X – Kisumu (Kenia)
18.	S. Ruvadiki Plaxedes Kamundiya	Zimbabwejczyk	siostra zakonna	22 X – Mutoko (Zimbabwe)

19.	Ks. Marcellino Paez	Filipińczyk	kapłan diecezjalny	4 XII – Luçon (Filipiny)
20.	Joseph Naga	Nigeryjczyk	katechista	11 XII – Pulka (Nigeria)
21.	John Manye	Nigeryjczyk	katechista	11 XII – Pulka (Nigeria)
22.	Patrick	Nigeryjczyk	uczeń- katechista	11 XII – Pulka (Nigeria)
23.	Ks. Joseph Simoly	Haitańczyk	kapłan diecezjalny	21 XII – Petion Ville (Haiti)

Stan

Kapłani	13	(12 diecezjalnych, 1 OFM Cap)
Zakonnicy	1	(Franciszkanie Białego Krzyża)
Siostry zakonne	1	
Świeccy	8	

Kraj pochodzenia

Afryka	10	(5 Nigeria, 1 Sudan Południowy, 1 Madagaskar, 1 Burundi, 1 Kenia, 1 Zimbabwe)
Ameryka	10	(4 Meksyk, 3 Kolumbia, 1 Brazylia, 1 Argentyna, 1 Haiti)
Azja	1	(Filipiny)
Europa	1	(Polska)

Miejsce śmierci

Afryka	10	(5 Nigeria, 1 Sudan Południowy, 1 Kenia, 1 Burundi, 1 Madagaskar, 1 Zimbabwe)
Ameryka	11	(4 Meksyk, 2 Kolumbia, 1 Boliwia, 1 Brazylia, 1 Wenezuela, 1 Argentyna, 1 Haiti)
Azja	2	(Filipiny)

OSOBY PRACUJĄCE W DUSZPASTERSTWIE ZABITE MIĘDZY ROKIEM 1980 a 2016

Zgodnie z danymi posiadanymi przez *Fides*, w ciągu dekady **1980-1989** w tragicznych okolicznościach straciło życie **115 osób pracujących w duszpasterstwie**. Ta liczba jest bez wątpienia niepełna, ponieważ oparta jedynie na informacji o oficjalnych przypadkach, znanych Agencji *Fides*.

Zbiorowe podsumowanie z lat **1990-2000** przedstawia ogólną liczbę **604 zabitych osób pracujących w duszpasterstwie**. Ta liczba jest znacznie wyższa niż w poprzedniej dekadzie, jednakże trzeba uwzględnić następujące czynniki: ludobójstwo w Rwandzie (1994 r.), które przyniosło co najmniej 248 ofiar spośród pracowników kościelnych, oraz wzrastającą prędkość rozpowszechniania informacji przez mass media, nawet z najbardziej odległych miejsc. Ogólna liczba obejmuje nie tylko misjonarzy *ad gentes* w ścisłym znaczeniu tego słowa, ale wszystkich zabitych pracowników kościelnych albo tych, którzy poświęcili życie ze świadomością ryzyka, na jakie się wystawiają, zostając z powierzonymi ich trosce ludźmi.

W latach **2001-2016** ogólna liczba zabitych osób pracujących w duszpasterstwie wyniosła **393**.

Rok	Ogółem	Bp	Ks.	D	Br.	S	Sem.	IŻK	K	L	W
1990	17		10			7					
1991	19	1	14		1	3					
1992	21		6		2	13					
1993	21	1Em+1	13			4	1	1			
1994	26		20		1	4	1				
1994*	248	3	103		47	65		30			
1995	33		18	1	3	9				2	
1996	48	3	19		8	13	1	2	1	1(Kt)	
1997	68	1	19		1	7	40				
1998	40	1	13		5	17	4				
1999	32		17			9	4		2		
2000	31		19			7	3	1			1
2001	33		25			5	1	1		1	
2002	25	1	18		1	2	2	1			
2003	29	1	20		1		3			2	2

2004	16		12			1				3	
2005	25	1	18		2	3				1	
2006	24		17		1	3				2	1
2007	21		15	3	1	1	1				
2008	20	1	16		1					2	
2009	37		30			2	2			3	
2010	25	1	17		1	1	2			3	
2011	26		18			4				4	
2012	13		11			1				1	
2013	23		20			1				2	
2014	26		17		1	6	1			1	
2015	22		13			4				5	
2016	28		14			9	1			4	

* = Dane dotyczące ludobójstwa w Rwandzie

Bp: biskupi; Em: kardynałowie; Ks.: kapłani diecezjalni i zakonni; D: diakoni; Br.: bracia zakonni;

S: siostry zakonne; Sem.: klerycy; IŻK: członkowie instytutów życia konsekrowanego; K: katecheci;

L: świeccy; W: wolontariusze; Kt: katechumeni

Wydanie specjalne Fides, oprac. S.L. – Agencja Fides 28/12/2017